
Ymateb i Ymgynghoriad / Consultation Response

Enw / Name:	Owen Evans
Rôl / Role:	Prif Arolygydd Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru
E-bost / Email:	Prif-arolygydd@estyn.llyw.cymru
Rhif Ffôn / Tel No:	029 2044 6446
Dyddiad / Date:	08.03.24
Pwnc / Subject:	Y Fframwaith Ymarfer Cenedlaethol ar gyfer Cymru: Strategaeth Ymgysylltu

Gwybodaeth gefndir am Estyn

Estyn yw Swyddfa Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru. Fel corff y Goron, mae rydym yn annibynnol ar Lywodraeth Cymru.

Ein prif nod yw codi safonau a gwella ansawdd addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Caiff hyn ei nodi yn Neddf Dysgu a Sgiliau 2000¹ a Deddf Addysg 2005 yn bennaf. Wrth gyflawni ei swyddogaethau, mae'n rhaid i ni ystyried:

- Ansawdd addysg a hyfforddiant yng Nghymru;
- Y graddau y mae addysg a hyfforddiant yn bodloni anghenion dysgwyr;
- Y safonau addysgol a gyflawnir gan y rhai sy'n cael addysg a hyfforddiant yng Nghymru;
- Ansawdd arweinyddiaeth a rheolaeth y darparwyr addysg a hyfforddiant hynny, gan gynnwys p'un a yw'r adnoddau ariannol sydd ar gael i'r rhai sy'n darparu addysg a hyfforddiant yn cael eu rheoli'n effeithlon a'u defnyddio mewn modd sy'n cynnig gwerth am arian;
- Datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol dysgwyr; a'r
- Cyfraniad a wneir at les dysgwyr.

Mae ein cylch gwaith yn cynnwys (ond nid yn unig) meithrinfeydd a lleoliadau nas cynhelir, ysgolion cynradd, uwchradd, arbennig a phob oed, ysgolion annibynnol, unedau cyfeirio disgyblion, addysg bellach, dysgu oedolion yn y gymuned, gwasanaethau addysg llywodraeth leol, dysgu yn y gwaith, a hyfforddiant cychwynnol athrawon.

Gallwn roi cyngor i'r Senedd Cymru ar unrhyw fater sy'n gysylltiedig ag addysg a hyfforddiant yng Nghymru. Er mwyn cyflawni rhagoriaeth i ddysgwyr, rydym wedi pennu tri amcan strategol:

- Darparu atebolrwydd i ddefnyddwyr gwasanaeth ar ansawdd a safonau addysg a hyfforddiant yng Nghymru;
- Llywio datblygiad polisi cenedlaethol gan Lywodraeth Cymru;
- Meithrin gallu i wella'r system addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

¹ Caiff y ddeddf hon ei disodli gan Ddeddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022, pan fydd y darpariaethau ansawdd yn dechrau.

Nid yw'r ymateb hwn yn gyfrinachol.

Ymateb

Cyflwyniad

Nod y Fframwaith Ymarfer Cenedlaethol yw gwella cymorth ar gyfer plant, pobl ifanc, teuluoedd a chymunedau, gyda ffocws ar gadw teuluoedd gyda'i gilydd ac ymestyn gwasanaethau cymorth cynnar. Rydym yn cytuno y bydd y cynigion allweddol a amlinellir yn y drafft yn cryfhau'r cynnig 'ar ymyl gofal', yn gwella ansawdd y system ofal, ac yn ymestyn gwasanaethau ar gyfer plant ag anghenion cymhleth. Hefyd, mae'r fframwaith yn hyrwyddo ymagwedd amlasiantaethol y plentyn yn gyntaf, yn seiliedig ar berthnasoedd, gan fanteisio i'r eithaf ar fodolau ymarfer presennol. Byddai gweithredu'r fframwaith yn cael ei gefnogi trwy fecanweithiau presennol fel partneriaethau rhanbarthol, cydweithio â rhanddeiliaid, ac adnoddau datblygiad proffesiynol. Dylai prosesau ar gyfer mesur effaith gael eu cyd-greu â rhanddeiliaid, gan ganolbwyntio ar ddeilliannau fel ansawdd gofal, mynediad at wasanaethau, a lleihau anghydraddoldeb, gydag ymglymiad gan Arolygiaeth Gofal Cymru.

Rydym yn cefnogi'r gwaith helaeth a wnaed eisoes i sicrhau bod egwyddorion y fframwaith yn adlewyrchu consensws a gweledigaeth ar y cyd. Rydym ni o'r farn y gallai datblygu a gweithredu fframwaith cenedlaethol hyrwyddo dealltwriaeth ar y cyd o ddisgwyliadau proffesiynol a cyhoeddus, ac y gellid cyflawni hyn trwy safonau cenedlaethol diffiniedig. Fodd bynnag, rydym o'r farn y byddai Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant yn fuddiol.

Cwestiynau'r ymgynghoriad

CWESTIWN 1.

Pa wahaniaeth y gall y Fframwaith Ymarfer Cenedlaethol ei wneud i blant, pobl ifanc, eu teuluoedd a'u cymunedau?

Gallai'r fframwaith wella'r cymorth a ddarperir i deuluoedd, er enghraifft trwy gynnig cenedlaethol, amlasiantaethol, cyffredinol a thargedig sy'n canolbwyntio'n effeithiol ar gadw teuluoedd gyda'i gilydd, ac aros yn eu cymunedau. Fodd bynnag, byddai'n ddefnyddiol egluro'r cymorth sydd ei angen ar gyfer plant a phobl ifanc mewn sefyllfaoedd eithriadol, risg uchel. Nid yw'n glir o'r fframwaith sut bydd hyn yn cael ei ddiffinio a'i gyflawni. Bydd yn bwysig i wasanaethau mewnol a'r cyhoedd ddeall y camau a fydd yn cael eu cymryd yn yr amgylchiadau hyn.

Rydym yn cefnogi'r nod i gryfhau'r cynnig 'ar ymyl gofal', oherwydd gallai hyn gynorthwyo plant a phobl ifanc i aros gyda'u teuluoedd ac ailfuddsoddi arian mewn cymorth i deuluoedd. Ymhellach, gallai gefnogi diwygio cyfiawnder teuluol a chryfhau'r cysylltiad â gwasanaethau cymorth cynnar.

Rydym ni o'r farn y bydd camau i wella'r system ofal yn cael eu croesawu gan wasanaethau a'r cyhoedd ledled Cymru, er enghraifft trwy wella statws llais y plentyn, cryfhau'r system rhianta corfforaethol, cynyddu lleoliadau yn agosach at gartref a datblygu system ofal nid er elw. Ymhellach, bydd gwella ansawdd ymarfer a gwneud penderfyniadau mewn gofal achos yn gamau pwysig, yn benodol, o ran creu mwy o eirioli ar gyfer plant, rhieni a gofalywyr sy'n gysylltiedig â'r broses.

Rydym yn gwerthfawrogi'r heriau o ran ymestyn gwasanaethau ar gyfer plant ag anghenion cymhleth ac yn credu y byddai rhieni a gofalwyr yn croesawu gwelliannau mewn comisiynu amlasiantaethol, ariannu cymorth a datblygu amrywiaeth well o ddarpariaeth.

CWESTIWN 2.

Pa newidiadau hoffech chi eu gweld i'r drafft, gan gynnwys yr angen am safonau hirach gyda mwy o esboniad a chyfeiriadau heb golli effaith?

Credwn y bydd gwasanaethau a'r cyhoedd ehangach yn croesawu'r ffaith fod Y Fframwaith Ymarfer Cenedlaethol yn cael ei ategu gan gred yn hawliau plant a chyfiawnder cymdeithasol. Fodd bynnag, gallai fod yn fuddiol cryfhau'r eglurder ynghylch pwysigrwydd cyflwyno gwasanaethau lleol a sut bydd hyn yn gweithio yn ymarferol, fel bod y cyhoedd ehangach yn deall yn glir y system a'r prosesau wrth gael at gymorth.

Credwn y bydd gwasanaethau a'r cyhoedd ledled Cymru yn croesawu'r cynnig i sicrhau bod y safonau mor uniongyrchol a chliir ag y bo modd ac nad ydynt yn hirach na dwy dudalen. Fodd bynnag, rydym yn holi a ddylai'r cynnig ychwanegol gynnwys trydedd a phedwaredd tudalen o bosibl ar gyfer pob safon yn y fersiwn derfynol. Er ei bod yn bwysig cynhyrchu safonau sy'n gadarn, yn ein profiad ni, mae'r cyhoedd ehangach yn gwerthfawrogi negeseuon clir a chryno. Ymhellach, gallai plant a phobl ifanc ac oedolion ag anghenion cymhleth hefyd elwa ar fersiwn fyrrach, fwy hygyrch o'r safonau, sy'n cynnwys deunydd gwledol ac yn ystyried ymagwedd cyfathrebu cyflawn.

CWESTIWN 3.

Sut gellir cryfhau ymagwedd amlasiantaethol plentyn yn gyntaf, yn seiliedig ar berthynas?

Sylwn ar yr egwyddor allweddol y bydd y fframwaith yn gydnaws â modelau ymarfer presennol a ddefnyddir ledled Cymru ar hyn o bryd, er enghraifft Arwyddion Diogelwch, Ymarfer Systemig, Profiadau Niweidiol yn ystod Plentynod a Dulliau sy'n Ystyriol o Drawma. Gall adeiladu ar yr arferion sefydledig hyn gefnogi model y plentyn yn gyntaf, yn seiliedig ar berthnasoedd. Yn ein profiad ni, gallai gwella gweithio amlasiantaethol ar draws gwasanaethau mewn llywodraeth leol, byrddau rhanbarthol a'r gwasanaeth iechyd gryfhau'r arfer hon ymhellach a sicrhau bod cydweithio llwyddiannus a phwrpasol yn digwydd ar bob cam o daith y plentyn neu'r person ifanc yng Nghymru. Gellir cryfhau'r gweithio amlasiantaethol hwn ymhellach trwy asesiadau ac ymyriadau o ansawdd uchel a gyflwynir gan weithlu gwybodus sy'n rhoi'r plentyn neu'r person ifanc yn ganolog i'r holl benderfyniadau a wneir.

CWESTIWN 4.

Sut gellir cefnogi gweithredu'r Safonau?

Rydym yn ymwybodol bod llawer o fecanweithiau a systemau eisoes yn bodoli ar draws llywodraeth leol a allai gefnogi gweithredu'r safonau. Mae enghreifftiau da yn cynnwys y bartneriaeth ranbarthol a byrddau diogelu. Ceir llawer o enghreifftiau defnyddiol o awdurdodau lleol yn cydweithio'n llwyddiannus â phartneriaid allweddol i roi newid sylweddol ar waith a sicrhau'r deilliannau gorau posibl ar gyfer plant a phobl ifanc, er enghraifft trwy strwythurau llywodraethu trawsnewid, gweithgorau a grwpiau ffocws

rhanddeiliaid. Yn ein barn ni, gallai adeiladu ar brosesau a systemau presennol, a'u hadolygu, fod yn fan cychwyn defnyddiol ar gyfer gweithredu cyn comisiynu strwythurau pellach, oherwydd gallai hyn arwain at lefelau ychwanegol o fiwrocratiaeth a allai rwystro cyfathrebu clir, a gweithredu, yn y pen draw.

Gallai hefyd fod yn fuddiol datblygu adnoddau datblygiad proffesiynol a chyhoeddi llinell amser realistig ar gyfer gweithredu fel bod y gweithlu'n gallu addasu yn unol â hyn, a manteisio ar y ffyrdd newydd hyn o weithio, yn y pen draw. Mae hyn yn arbennig o bwysig ar hyn o bryd, gan fod y naratif ar ddiwedd y fframwaith yn nodi bod 'oedi, rhestrau aros ac amser proffesiynol annigonol i ddiwallu anghenion gofal a chymorth yr holl blant, pobl ifanc a'u teuluoedd, yn senario tebygol am flynyddoedd i ddod, yn enwedig yn sgil y galw cynyddol.' Mae'r naratif hefyd yn nodi bod y rhan fwyaf o weithwyr proffesiynol gwasanaethau plant yn gweithio mwy o oriau na'r hyn a delir iddynt. Ymhellach, mae angen i weithwyr gael eu diogelu hefyd rhag rhai o ganlyniadau hysbys gorweithio, fel straen cronol a thrawma eilaidd. Felly, bydd dilyniant o reoli newid cadarn wedi'i gynllunio'n ofalus yn bwysig.

CWESTIWN 5.

Pa fertigau a phrosesau y dylid eu datblygu i fesur effaith a deilliannau'r Fframwaith Ymarfer Cenedlaethol ar gyfer plant, pobl ifanc a'u teuluoedd?

Bydd yn haws ateb y cwestiwn hwn pan gytunir ar y safonau, gan y bydd angen i'r metrigau gysylltu'n uniongyrchol â'r safonau. Bydd yn bwysig cyd-lunio unrhyw fesurau a gwerthusiadau o'r fframwaith gyda phlant a phobl ifanc, yn enwedig y rhai sydd wedi bpd mewn gofal. Gallai hyn gynnwys edrych ar ansawdd y gofal, mynediad at wasanaethau, ansawdd y cymorth, deilliannau asesiadau ac ymyriadau, a lleihau anghydraddoldebau, er enghraifft. Gellid defnyddio deilliannau'r mesurau hyn i lywio cyllid a defnydd o adnoddau, dylanwadu ar gomisiynu, cefnogi gwaith gwella ansawdd, helpu â gwaith sicrhau ansawdd a monitro a ffurfio gwasanaethau yn y dyfodol, er enghraifft.